

Toespraak Herdenking GGJ Ypenburg en Ockenburg, 2025

Generaals, dames en heren, jongens en meisjes, Grenadiers en Jagers. Ik heet u als Commandant van het Garderegiment Grenadiers en Jagers van harte welkom bij onze jaarlijkse Herdenking van de Slag om de Residentie. Ik ben blij dat ik er samen met deze G&J eindelijk zelf bij kan zijn; de afgelopen jaren waren we steeds ingezet in het buitenland- de mannen daar zijn trouwens net terug uit Bagdad.

Een speciaal welkom aan de Burgemeester van Den Haag, Dhr. Jan van Zanen, de Directeur van stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg, Mevr Marion Beaujean, de Directeuren van basisscholen De Notenkraaker en Het Avontuur, Mevr. Barbara Mindé en Mevr. Judith Jansen, de nabestaanden van een van de oprichters van dit monument, Dhr. van der Linde en tenslotte Dhr. Henk Kronenberg en Mevr. Astrid Abbing van de Historische Vereniging Buitenplaats Ypenburg. Zojuist heb ik in een klein gezelschap de nabestaanden van de Sgt der Grenadiers Wouters welkom geheten; hij vocht om Ockenburg in 1940; over hem zal ik zo wat meer vertellen.

Uiteraard ook van harte welkom aan de aanwezige oud-regiments-commandanten en -adjudanten van ons Garderegiment. Maar ik ben heel blij dat ik daarnaast ik nog zoveel andere mensen zie die de gevechten om Den Haag hier nu komen herdenken. Ik ben benieuwd wat het voor u betekent en ik zal uitleggen wat het voor ons betekent.

Want de slag om de residentie is één van de vijf gevechten die zo belangrijk voor ons waren en die ook zo succesvol verliepen dat de toenmalige koningin het op ons vaandel heeft laten zetten, voor mensen met goede ogen, linksboven in gouden letters! Een vaandel is voor een militaire eenheid een bijna heilig stuk doek, dat haar offers en eer symboliseert. Onze eenheid, de G&J, bestaat nu uit zo'n 500 beroepsmilitairen; parachutisten die gereed staan om vanuit de lucht een gevecht in te springen, net als onze toenmalige vijand van 1940.

In die tijd waren we een eenheid van dienstplichtige soldaten met beroepsmilitairen of reservisten als leidinggevend. We waren al sinds 1829 in den Haag gestationeerd, dus er zaten veel lokale mannen bij en het was dus geen toeval dat ze hier vochten. Ons leger werd na jaren van bezuinigingen, pas toen het te laat was vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, haastig uitgebreid en voorbereid op een invasie van de Duitsers. Toen dié vandaag 85 jaar geleden binnenvielen, was er nog steeds een groot tekort aan moderne wapens, munitie, voertuigen, vliegtuigen, communicatiemiddelen en misschien nog erger; er was bijna geen tijd geweest om te trainen.

In de gevechtsverslagen van 10 mei 1940 lees je dat de mannen een onrustige nacht hadden met geruchten over geheim agenten en foute Nederlanders, lichtkogels die mysterieus werden afgeschoten in de duinen, en uiteindelijk was er rond 4 uur 's nachts motorgeronk van vliegtuigen te horen. Daarna barstte er iets los wat we nu helaas elke avond in kleur kunnen zien vanuit de Oekraïne, maar dan hier in Nederland en in Den Haag! Eerst zware explosies van vliegtuigbommen, hier op Ypenburg en op andere plaatsen in Den Haag, waardoor gebouwen in puin vielen, waar doden en gewonden onder terecht kwamen. Brandweer, politie, leger en inwoners probeerden de mensen onder het puin uit te trekken terwijl er branden ontstonden en grote rookkolommen

opstegen aan de horizon; aan de andere kant van de stad stonden ook delen van de bossen en de duinen in de brand. Toen het vliegtuigbombardement stopte, begon het droppen van de parachutisten, onder andere rondom dit veld. Zij waren onder de best getrainde Duitse eenheden en ze wisten dat ze met totale agressie en snelheid de Nederlanders moesten overrompelen, om goed te maken dat ze alleen lichte wapens hadden in die eerste fase na de sprong. Om dit nog te versterken hadden veel van deze *fallschirmjager* pervitine-pillen geslikt, dat is bijna hetzelfde als meth-amfetamine, dat het Duitse leger verstrekke voor extra alertheid en langer uithoudingsvermogen (Mag nu niet meer). Kort na de para's landden ook vliegtuigen die zware wapens brachten.

De *fallschirmjager* zorgden voor verwarring door fietsen, auto's, en zelfs trams te kapen en ze misbruikten gevangengenomen Hollandse soldaten als menselijk schild, zodat de verdedigers een dilemma hadden: of rakelings langs hun maten proberen te schieten, of niet schieten en terrein prijsgeven.

Van het ene op het andere moment renden er duizenden vijandelijke soldaten rondom deze stad, die ging van vrede- naar brand, puin, doden en gewonden. Je zou je best kunnen voorstellen, dat de G&J, die sinds 1831 niet meer hadden gevochten en door hun land matig tot slecht bewapend en getraind waren, twijfels zouden krijgen over de zin van vechten en levensgevaar lopen; of dat ze in paniek uit elkaar zou kunnen vallen. Maar dat was niet zo; ze raakten in ieder geval niet allemaal tegelijk in paniek, en we hebben veel voorbeelden van moed, leiderschap en gevechtsbereidheid.

Luitenant der grenadiers Warnars, gaf dapper het voorbeeld door hier op Ypenburg onder een kogelregen een zware ouderwetse mitrailleur te verslepen, maar die ging kapot, dus moest hij overschakelen op zijn pistool, waar hij de ene na de andere vijand mee neerschoot totdat het Duitse handgranaten begon te regenen, die hij oppakte en teruggooide totdat er een bij hem in de buurt ontplofte en hij bewusteloos raakte.

De kapitein der grenadiers Böttger, waar deze plaats naar heet, was al 51 jaar oud, al jaren uit actieve dienst, maar gaf ondanks de explosies en fluitende kogels op dit veld kalm leiding aan zijn compagnie, rechtop lopend met een dikke sigaar in zijn mond. Hij inspireerde zijn mannen voorwaarts tijdens de tegenaanval dwars over vliegveld Ypenburg, ze waarschuwden hem vanuit een bomkrater dat 'ie ook dekking moest zoeken, maar dat vond hij niet nodig. Het onvermijdelijke gebeurde, hij viel dodelijk getroffen neer, zei nog: laat mij maar liggen en ga je gang en blies zijn laatste sigarenrook uit.

Een paar straten verderop bij de Brasserkade, landde een para op een huis; een woedende Grenadier Moise Louis Sanders stormt naar boven en schopt hem van het dak af. Later, onder vuur, ziet hij zijn luitenant achter een mitrailleur plaatsnemen; hij duwt de luit weg en neemt de vijand onder vuur. Hij sneuvelt in dit gevecht. Ik weet dat de kids van de Notenkraaker zijn verhaal kennen jullie, want ik zag jullie filmpje over grenadier Moise Sanders. Zo weet ik het droevigste stukje van zijn verhaal, wat ik zie als het extreme voorbeeld van wat er kan gebeuren als je je eigen land niet kan beschermen: zijn broertje en zusje, 4 en 9 jaar werden vermoord in Auschwitz en zijn vrouw van 27 stierf in Sobibor...

Naast Ypenburg staat ook Ockenburg op ons vaandel en daar vocht Sgt Josephus Gerardus Wouters (Jos Wouters). Hij werd in 1933 voor zijn dienstplicht opgeroepen en kreeg een opleiding tot onderofficier, 6 maanden later werd hij korporaal en weer 4 maanden later werd hij al bevorderd tot Sgt, dus leidinggevende van ongeveer 10 man; daarna mocht hij weer naar huis. Ruim 4 jaar later, in 1938, werd hij weer opgeroepen voor een maandje training en in 1939 werd hij vanwege de crisis, samen met tienduizenden anderen definitief opgeroepen. Zijn 10 mei vond plaats bij Ockenburg, samen met zijn 150 kameraden van de 2^e cie van het 1^e bat Grenadiers. Zij kregen om 0530u de opdracht om dat vliegveld vanuit het Noorden te heroveren op Duitse para's, terwijl de Jagers tegelijkertijd door de bossen en duinen vanuit het zuiden aanvielen. Bij hun nadering werden ze voortdurend bestookt vanuit de lucht door Duitse vliegtuigen. Een Nederlandse lichte mitrailleur haalt wel een Duits vliegtuig neer, maar het gros van de dag blijven ze last houden van het vijandelijk luchtoverwicht. Om 0700 zijn de grenadiers dichtbij het doel en nemen ze een aanvalsformatie aan. Vanaf 09.00 's ochtends raken ze in direct vuurcontact met de Duitsers op het veld, die inmiddels al zwaardere mitrailleurs en mortieren hebben kunnen landen en die dus inzetten. Ook de G&J worden nu gelukkig ondersteund door zwaar geschut van de artillerie, gedeeltelijk omdat ze die toevallig tegenkomen, en overhalen om mee te vechten. Dit Nederlandse geweld van alle kanten breekt de Duitsers- en ook Ockenburg komt, net als Ypenburg, weer terug in eigen handen. Bij het doorzoeken van de omgeving nam de Cie van Wouters in totaal 69 Duitsers gevangen. Het totaal aan krijgsgevangenen in deze slag liep zelfs op tot zo'n 1500. De commandant van de Cie, de Kapitein Mutters, ontsnapte aan de dood toen een kogel rakelings boven zijn hoofd in een stuk hout sloeg, maar niet iedereen had dat geluk. In totaal sneuvelden naast de Grenadier Sanders en de Kapitein Böttger nog 206 Grenadiers en Jagers rond Den Haag, en daarnaast nog ongeveer 300 militairen van andere eenheden.

De Sgt Jos Wouters overleefde de slag om de Residentie gelukkig ook, zodat hij de vader kon worden van meneer Henk Wouters en de opa van Maj Mark Wouters; willen jullie even naar voren komen?

De Sgt Wouters had namelijk recht op een Mobilisatie- Oorlogskruis, maar hij heeft die nooit ontvangen. Hij is inmiddels zelf overleden, maar het is me een grote eer om zijn onderscheiding vandaag aan alsnog aan zijn nabestaanden te geven.

Regimentskapitein, wilt u het ministeriele besluit voorlezen?

Door successen zoals van de compagnie van Sgt Wouters en offers zoals van de mannen op jullie foto's, wonnen onze voorgangers de slag. Den Haag bleef nog een paar dagen vrij, en regering en koningshuis konden naar Engeland ontsnappen. Daar zijn we erg trots op, maar we moeten er ook harde lessen uit trekken in een tijd dat het voor ons G&J weer een beetje als 1939 aanvoelt, na 30 jaar bezuinigingen en andere taken, terwijl we weer tegenover een massale vijand staan die zich niet aan regels houdt. Totdat de boel op orde is zullen wij ook met hardheid, moed, leiderschap, creativiteit, esprit de corps en opoffering onze achterstand moeten goedmaken. Als onze voorgangers hun twijfel, angst en zelfmedelijden opzij konden zetten, dan zullen wij dat ook doen wanneer we in gevecht raken.

Als we dan ook nog de laatste kritische succesfactor uit de Slag om de Residentie kunnen krijgen, dan staan we sterk. En die factor is jullie steun. Want steun van een trouwe achterban zorgt ervoor dat offers zin hebben. Wat dat betreft is het uniek om samen met jullie zo dadelijk onze gevallen G&J te herdenken en te eren bij dit monument, dat des te mooier is omdat onze voorgangers het kregen van jullie voorgangers, de burgers van Den Haag; en omdat jullie er nog steeds zo goed op passen. Het doet ons heel goed dat deze gemeenschap nog steeds zo betrokken is bij het offer van de G&J en ons verleden hier. Pas goed op elkaar, laat je niet verdelen en vraag je af wat je kan doen voor elkaar, voor je stad en voor ons land...

Paradecommandant, wilt u de Regimentsmars ten gehore laten brengen.